

דעזי

מסורת הש"ס

(א) [ע"י חוספות כתובות
עא. ד"ה ר' יוסין],
(ב) [פט.], ג) נ"א ואין
מסקינן לעיל היכא דליכא
עיניו נפש בתנאי אין מיפר
לה,

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה ואלה
תלמידיה ואלה חסידיו:
(ג) ד"ה אי הכי
בדבריהם כחולת ודל וסו
ל' נעוץ ארדודיע
ליבא עני נפש: ד"ה
עוונות על רבובא עוונות
דלא אפשר וכו' עני
חולת גיבור ודל אי
נפש נש' לר' אי אבאי
קטני' דל גשון דררי
עני נפש מל' וטיות
הוא ל' נמחק: (ד) ד"ה
אלה נעוץ ור' וימחשו
דבא דהכי עסקין ו'
רשעא עני לדיבא אלה
ניו וכו' יתמי מלה ו'
אין בו עניני נפש וכו'
קדמתי לר' אי גיבור
רשעא וכו' גשון דררי
ואינו עני' ולקטנא עני
בתריה ודא דאמרה מבי
קוט פיות וכו' דשקא
לסאה אקומהא ואיני
גטלה מיל':

פירוש הרא"ש

אלא דאמרה הנאת
הרביע עלי יקולע
אין ארדך. עני השתא
דרחילה הוי עני ופעם
זמנא כיולע הניכרן בימור
ותמו והלאה חסרן מפרה
לעולם הלך מפרה לה
לחורבן לרענן דאמרי לקמן
בענן המד זמנא חסרן
חל המד זמנא וכן דאמר
עני מפר דע שומור חסר
תרחן חסרן ואמרי יסור
לה ור' יוסי סבר דאפשר
לחל חסרן לעיולן לא כי שיש
דמנעית חסרן לא הוי
עני נפש: א' הכי ליחתי
חורבן תמא ור'
אין ב' עניי נפש דהוה
משמע א' לרענן ארבע עני
נפש בתנאה וזמנא ספר
ותנא לא הוי משמע
לדרענן אפי' ליבא עני
נפש בתנאי חסרן צדכר
נפש עני נפש חסר
וקאמר ליה ר' יוסי צדכר
ימי לחיה עני נפש דהרביע
א' חסר עני א' והלאה

דמסקין לעיל דמפר לא א
ליכא בתנאי עני נפש כיון
אלא דאמרה הנאת רה"י
בשמיש המטה לדמרה הנ
המטה בקישוט כיון דמיעני
דהא צפרק המדיר מוכח מ
קלמא דשבעה שלא ארצח
אין זו עני נפש י' היכי
והרב ר' אליעזר מיישג גיר

(א) אלא דאמרה קונס הנאת רחיה עלי אם ארחץ. פנס אחת שיאסרו לה לעולם כל הנאת רחיה כגון כחול ופירכוס וסירה שהן זכרי רחיה ואף רחיה עצמה: ואהני מיפר דהיכי תעביד כו'. דקסברי רבנן דרחיה היינו ענוי נפש: ור"י סבר. אפשר בלא רחיה ולניוול דרחיה לא חיישין ואהני קאמר דאין אלו נדרי נפש: אי הכי. הויל דאוקמת (א) נדרה דרחיה לרבי יוסי דלא חייש לניוול דרחיה דליכא ענוי נפש: לניסי הכי ר' יוסי אומר תנאי זה אין בו ענוי נפש. דהא כל הנדר הזה אינו אלא על תנאי (א) בתנאי שעוברת עוברת על הנדר דאי אפשר בשום ענין להיות בו ענוי נפש (הואיל) דיוול הוא לא ולא ענוי ענוי נפש לר' יוסי ואמאי קנסיב לה בלשון ענוי נפש דקאמר אין אלו נדרי ענוי נפש מכלל דר' יוסי סבר איכא

ענוי נפש כהאי נדרא במקתא: אלא. לעולם לרבי יוסי רחיה נמי
הוה ענוי נפש ומתמידין דהכא (ו) כהאי עסקינן כגון דלמרה אס
ארחץ היום דהיינו טעמא דרבי יוסי דלמרה אין אלו נדרי ענוי נפש
דאפשר דלא אחיז לדי ענוי נפש דלא רחנה היום ולא מיתסר
הנחת רחיה עלה וליכא אלא ניוול דיומיה דמאכל ואיך רחנה כל
אימתי דבעי. והשתא ליכא מסיפך לר' יוסי לימני מנאי זה דקאמר
לר' יוסי ניוול רחיה לזמן מרובה הוי נדרי ענוי נפש ולהכי קמני
בלשון הגדר והיינו טעמא דלא פריך הכא כדפרכינן לעיל לר' יוסי
דלמא רחנה היום ומיתסר הנחת רחיה עלה דר' יוסי חייש
לניווול מרובה משום דהתם לא אמרה אלא אס ארחץ סתם ואיכא
למיחש דלמא רחנה אכל הכא דלמרה היום ותו לא ליכא למיחש
לדלמא רחנה בזאתו היום. והוא הדין דאפשר לאוקמה נמי דלמרה
הכי בתירוץ זה קונס פירות עולם עלי אס ארחץ היום אלא משום
דשצבא לההיא ואיירי בהנחת רחיה מוקים זה נמי כהנחת רחיה:
שנית

מיפר אע"פ שלא חל הנדר ואמאי הא התם אכתי לית לה לא צער עניו
בדידה קאי להנצל מעניו נפש דללמא מגרש לה בעלה אכל היכא דתלי
נפש בדירה קאי: אי הכי לינתי הכי ר' יוסי אומר מנאי זה אין צו מש
משמע דמשום שאין הנדר עניו נפש לא יפר אכל אי נדרה מידי דאית ציי
עולם לא יפר וכדאמרין ברש סוגיין למא לה הפרה לא תרחץ ולי לא
היום. דלמא קמא ניוול דחד יומא שמייה ומו' ומש"ה יפר תרחץ תעבי
היה דמי' וקומא ניוול דחד יומא ברחלא ומו' לא מתקרא בה. ולינא לא
עניו נפש משום דאי הוה מני הכי הוה משמע עניו נפש הוא דלא הו' א
בהדיא וגיוול דחד יומא לר' יוסי אפילו מדברים שצניו לצינה לא הו'
אלא אציוול דחד יומא אכל ניוול דלעולם מודי ביה דהו' עניו נפש
יש צו וכדמקשינן ברש שמעין. מידן הרב ר' אליעזר דלימא דר' יוס
לא שמייה ניוול ולא חש חנא לאשמעי' בהדיא מידי אלא גדולה מזו
נפש כלל. ולפירוש אל הרב ר' יונה ז"ל אחי ליה שפי' דצניו דצניוול
דלעולם פליג דרשן עניו נפש מיהו דצניו שצניו לצינה הוויין. ר'
יומא אפילו דברים שצניו לצינה נמי לא הו' זה ר"ל. וסוגיין לקמן ר'
דר' יוסי אדר' יוסי מדקאמר נע"פ דכבישתם קודמת אלמא דס"ל דר'

ככה עניי נפש בתנאה אין מקיימין ליה) והוה ליה למיתני תנאי או אין צו עניי נפש דמש-
בדנדר איכא עניי נפש מי מפד וסא לא שטעינדי דלמתי הכי תלכוו הוי ליה למיתני תנאי
הי עלי [עלום] אם ארדחן דרוב. דהשתא בתנאי דהיינו רמיתא איכא עניי נפש עלא שאל
השטענין עניי נפש איך תחשקט ופריך לא תחשקט ולא תחסיב ושמעני איך קרו ליה מיתולתא
קטור הוי מיוול מני מפד ר' לרנן קין דלתינו לרמיתא עולם דרבי עניי בתרמיתא
אכא לר' ויס' לא תחשב רמיתא עניי וטור דלמני קישי' ליה דכרשין משיקורא ברא
לעולם לא הוי עניי נפש לרבי יוסי ואין לפרש דלמני קאמר שפועה שלא ארדח דהוה
לא טעני בתמילא דרנן עניי מדפריך לרנן דר' יוסי ארד' יוסי אלמא דר' יוסי כבר
הוה משיקורא ויס' לא משיבש מיוול דקד' וימא דלא הוי מיוול אלמא אפי' אמריה הכי
מא דמפסי' דר' יוסי לא משיבש מיוול דקד' וימא דלא הוי מיוול אלמא אפי' אמריה הכי

ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים

ר"ז

פ.

וואלד דאמער האט רחיצה עלי לעולם אס ארחץ. וכיון דקאמרה הכי רחיצה ראשונה שריא לה אכל מההיא רחיצה ואיך מתסרס דרחיצה לעולם: לא סרחן אים לה ניוול. דס"ל השתא דברחיצה חסידא עניו נפש. וכי תימא אי הכי אמאי נקט תנא דתליא נדרה בזה ליתני קונס רחיצה עלי איכא למימר דברותא אשמעינן לתנא קמא דא"ע"ג דרחיצה קמייתא שריא לה אפילו הכי יפר מהשתא: ורבי יוסי סבר אפטר דלא רחצו ולניוול לא חיישינן. דס"ל דרבי יוסי דברחיצה לעולם ליכא עיניו נפש. והקשה הר"ר יונה דמשמע ודאי דסובינן אחיא דלא כרבי נתן דס"ל דאיך הבעל מפר אלא א"כ חל הנדר אלא כרצון דפלגינן שגליה פירקין? בטולה אני מן היחודים אם משמטמו דרבי נתן אמר לא יפר ומכ"א יפר דאי כר' נתן התם נמי נימא היכי

תעביר תשמש מתסרסר הנחת תשמיש עליה לא תשמש הוּוּ לְהוּ דְּבָרִים
שְׂבִינוּ לְבִינָה דְּרֵאמָרִין הֵכָּה אֵלֶּה וְדֹאֵי סוּגִיין דְּהֵכָּה דְּלֵא כִּי נִתְּן
וְיִזְיוֹן שֶׁכֶּן מֵאִי קִמְקַשָּׁה דְּבִישׁ סוּגִיין לִמָּה לֵּה הִפְרָה לֹא תִרְחוּךְ וְלֹא
יִתְּסָרוּ פִּירוֹת עוֹלָם עֲלֵהּ דְּהֵנֵּה לִרְבֹּנָן מִפְּרֵי אֶע״פ שֶׁלֹּא חָל הַגִּנֵּד
וְיִי״ל דֹּחֵן הָאֵי נִמְי דְּתַנָּה דְּמֵתִינֵן כִּרְבָּנָן כִּי אֵלֶּה מֵיחֵי בִּי אֲמִיר
בְּנֹנ דְּמִפְּרֵי אֶע״פ שֶׁלֹּא חָל הַגִּנֵּד הִ״מ הֵיכָּה שֶׁלֹּא אֲפָשָׁר לֵי לִהְיוֹל
אֲפִי״ כִּי מִזְדַּהֲרָה בְּתַנָּה מַעֲנִי נֶפֶשׁ אִו מִדְּבָרִים שְׂבִינוּ לְבִינָה כְּגוֹן
נְטוּלָה אִי מִן הַיְּהוּדִים אִם מִשְׁמַשְׁתּוֹ שְׂאִינָה יִכּוּלָה לִינָלֵל מִדְּבָרִים
שְׂבִינוּ לְבִינָה אִי נִמְי כְּגוֹן שְׁתַּלְתָּה תַּנְהָא דְּבָרִי שְׂהִיא עֲשׂוּיָה לְעִבּוֹר
עָלֵיו כְּגוֹן שְׂאִי נִהְיֵית לָךְ אִם עוֹשֶׂה אִי עַל פִּי אֲבָל אִו עִ״פ אֲבִין [לְקַמְן פֶּטֶר]
דְּטִרְיָחָא לֵּה מִיַּלְתָּא לְהוֹרֵר שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת עַל פִּיהֶם אֲבָל הֵיכָּה שְׁתַּלְתָּה
נִדְרָה דְּבָרִי שְׂאִינוּ לֹא מַעֲנִי נֶפֶשׁ וְלֹא מִדְּבָרִים שְׂבִינוּ לְבִינָה וְהוּא
דְּבָרִי שְׂאִפְשָׁה לֵּה לַעֲמוּד בֹּו כִּרְחִינָה דֶּקס״ד דְּבִישׁ סוּגִיין לְבִינָה לִית אִי עֲנִי
דְּבִישׁ הָאֵי גּוֹשָׁה אֲפִי״ לְרִבְנָן לֵא יִפְרֵי. וְאִי קְשִׁיָּה דְּתַנָּה מִתִּינֵן לְקַמְן (פֶּטֶר). אֲשֶׁת
כִּי שְׂאִמְרָה הִרְיִי מִזְרָה לְכַשְׁתַּגְרֵס דְּעֵי אֹמֵר יִפְרֵי מִשּׁוֹם דְּקָל״ל [פֶּטֶר]
פֶּשֶׁשׁ וְלִית בָּהּ נִמְי מִשּׁוֹם דְּבָרִים שְׂבִינוּ לְבִינָה לֹא קוֹשִׁיא הֵיכָּה דְּהֵתֵם לֹא
נִדְרָה בְּרַחֲמֶיהָ לְפִסּוֹם מֵאִי דֶּקס״ד דְּבִישׁ סוּגִיין דְּרַחֲמֶיהָ לִית בָּהּ עֲנִי
עֲנִי נֶפֶשׁ. פִּי״ הִרְבֵּי רִ״ יוֹנֵה דְּהַשְׁמָה דְּתַנָּה אִין אֵלֹו נִדְרֵי עֲנִי נֶפֶשׁ
נִמְעוּנֵי נֶפֶשׁ יִפְרֵי. וְלִיתֵּה דְּכִיּוֹן דְּבַתְנָהּ לִיכָא עֲנִי נֶפֶשׁ אֲפִי״ נִדְרָה בְּפִירוֹת
סְכּוֹ פִּירוֹת עוֹלָם עֲלֵהּ: אֵלֶּה דְּאִמְרָה יוֹמָא רַחֲמֵה עָלֵי לַעֲלוֹם אִם אֲרַחֵךְ
וּכְדַכְתִּיבְנָה לְעוֹלָם: וְרִ״ יוֹסִי סִבְר נִיּוּל דְּחַד יוֹמָא אִם שְׂמִינִי. הֵלֶכְךָ לֵּה
לְקָשׁוּי הֵכָּה דְּמַקְשִׁין לַעֲלֵי רִ״ יוֹסִי לִיתִי רִ״ יוֹסִי אֹמֵר מִתִּינֵן זֶה אִין בֹּו
לִי דְּבָרִים שְׂבִינוּ לְבִינָה הוּוּ דְּהֵאֵי לִישְׁנָה הִי מַשְׁמַע כְּדוּמִיָּה לְקַמְן [פֶּטֶר].
דְּכִי״ פִּי״ הִרְבֵּי רִ״ יוֹנֵה ז״ל. וּכִ״ת אֲכַמֵּי קְשִׁיא דְּכִיּוֹן דְּרִ״ יוֹסִי לֹא פְּלִיג
יִכִּי אִ״ר יוֹסִי אִין אֵלֹו נִדְרֵי עֲנִי נֶפֶשׁ דְּהֵאֵ בְּעִיקָר הַגִּנֵּד עֲנִי נֶפֶשׁ
אֲרַחֲמֶיהָ לַעֲלוֹם נִמְי פְּלִיג וְהִי קִאֲמָרִין רִ״ יוֹסִי סִבְר נִיּוּל דְּחַד יוֹמָא
קִאֲמָר שְׂאִין אֵלֹו נִדְרֵי עֲנִי נֶפֶשׁ כְּלוֹמַר דְּרַחֲמֶיהָ גּוֹפֵה לִית בָּהּ עֲנִי
חַד יוֹמָא פְּלִיג דֹּאֲפִילוּ מִשּׁוֹם דְּבָרִים שְׂבִינוּ לְבִינָה לִית בִּיה וּבְרַחֲמֶיהָ
כְּלָלָהּ מַשְׁמַע דְּכִיּוֹן דֹּאֲפִילוּ בְּרַחֲמֶיהָ לַעֲלוֹם לִיכָא עֲנִי נֶפֶשׁ מִמִּילָא דְּחַד
יִמּוּכָחָא דְּלִרִ״ יוֹסִי אֲפִילוּ בְּרַחֲמֶיהָ לַעֲלוֹם נִמְי לִיכָא עֲנִי דְּמַקְשִׁין
יִוִּסִי בְּמַתְנִינֵין אֲכּוּלָה רַחֲמֵיהָ פְּלִיג לִיכָא עֲנִי דֹּאֵי לֹא מֵאִי קוֹשִׁיא:
שְׂמִינִי

לדברנו כיון שזו בתנאי עניו נפש מפר כי היכי דלא תשעי אליבא דרבנן למימר דלפי
זה כי' דתשעתי מניה דלא מצי מפר אליבא דרבנן אלא היכא דליכא בתנאי עניו נפש:
ויחול דקרי' לה מנוולתא דתלמידיהן בפרק המעיר (בתבואה ע"ב) כגון דתלמידיה לקשוטיה
א"ר יוחנן א"ר אשי' דקשוטא לא היכא שבתי לבניה אליבא דרבא דרבי אבהו דתלמידיה לתשמיש
דמא' ויחול עני מפר ר' יוסי' סבר ויחול דקרי' ויחול לא מצי מפר. ואי אשכחנא למרן כ'
דמא' ר' יוחנן אלו דברי עניו נפש אלא יכול לנתי' עניו נפש אלא מרחק ועוד דלקנח
לרבנן אי' רחמי' הוים עניו נפש ואהדרנא קושיא לרובתא לימיר ר' יוסי' אמר תנאי' ו'
ר' תרמחא עניבא עניבא עניו הלך רגסו ו' יוסי' סבר לא שמיה ויחול וארמיתא עניבא עניבא
יוסי' תרמחא לעולם גרז אי' עניו נפש והכיכל לא קאמר תנאי' ו' אי' עניו נפש:

עין משפט
נר מצוה

ה א ב מיי פייצ מהלכו
נדרים הל' [ד] ה סמג
לאוין רמב טוש"ע י"ד
סימן רלד סעיף נט:

תוספות

אלא דאמרה האת
רחבה
לעולם אם ארדיך. עלם
חתם דפעם ראשונה וכו'ה
לרחוק נסתר: מי תסתרם
המלך. עולה. ועניו עניו
הוא דמשמח ספר דמלכה
הוא עניו נפש דממחית
נמי דקדמתי דלא תמך
מפריש למתמקין דתתה
לומר נפש דעניו: לא לא
כי לא הוא עניו. לא לא
הרחיק אתה לא עניו.
לומר עניו נפש
ווי' יוסי ספר אפשר דלא
תתה כלל גס אם תתה
פסא דמלכה וימחקה (בבב)
(בבב) דמלכה ליוול כסא
לא חיש דמלכה לא היו
עניו: ורחיק רבי יוסי
אומר תנא וזאן לא
עניו נפש. כיון שני
נפש בקיום תתה עניו
קודם שצברה דמלכה
מנעת ממלכה דלא
יוול עניו אסור דמלכה
ולכן לא להחיש המלכה
לא דמלכה לא היה לו
לומר רק ר' יוסי אומר
לא יפס: דאמרה רבי
הא אתר דהיא על ליה
עניו אם ארדיך. לדרנך
גס מניש מלחוקו חיש
עניו או חש: ויפס: ר' יוסי
ניול דהו יומא לא שמה
ניול. תשמע דמניש
עניו לא לא היו עניו אכל
תנעתם [נענע] או עניו
וואת מיה דנפרק המדי
מוחם עניו דלי' יוסי
אמרי דמלכה אין לא עניו
לדקמן פירן ממילתא
דשכח ר' יוסי ממילתא
לדקמן ונפן סולן ליש
דמלכה גבר ומח ארדי
האמרת רבי יוסי לא אמר
לא תחילתו אם לא ואת
דבריו דרבי יוסי ליוול לא
חיש (כלל אפילו ביחא)
וימחקה עניו דמלכה
לא היו דקסין לא עניו
לדשיס דמלכה ליכא עניו
לדשיס יוסי כלל מדקאמר
אלו רבי עניו פסא משמע
שפסי שפבור תתה אין
נפש נפש ממך או כלל
ואבר רבי עניו פסא
אין ויוול דיומיה לא שמה
יוול. לומר לא תה
להחיש יוול דיומיה לא
לא אמר אין דמלכה
נפש שמה או חש דבר
פסות הוא אלא גדולה
מוחא ששמעניו אין
נפש ליהויש על עניו נפש
עניו נפש